

מרכז המידע למודיעין ולטרור
המרכז למורשת המודיעין (מל"מ)

30 באוגוסט 2007

תנועת החמא"ס מגבירה פעילותה להחלת הקוד החברתי האסלאמי על האוכלוסייה המקומית מאז השתלטותה על רצועת עזה. כדי להפיג חששות מבית ומחוץ מקפידה החמא"ס שלא להציג זאת כמהלך מתוכנן להקמת ישות אסלאמית-רדיקלית. התהליך שעודנו נמצא בהתהוות הינו של התגברות האסלאמיזציה תוך העמקת השוני התרבותי-חברתי שבין הרצועה לגדה.

הכוח המבצע של החמא"ס, זרוע האכיפה העיקרית של החמא"ס. כוח זה פועל גם במאפיינים של "משטרת מוסר" על מנת לאכוף קודים חברתיים אסלאמיים על האוכלוסייה ברצועת עזה

1. בעקבות השתלטות החמא"ס על רצועת עזה (אמצע יוני 2007) מתהווה ברצועה, בפועל, ישות פוליטית אסלאמית רדיקלית, בעלת סממנים של מדינה ריבונית. ישות זאת נשלטת ע"י החמא"ס, תנועה בעלת אידיאולוגיה אסלאמית רדיקלית, אותה היא שואפת להחיל על כלל האוכלוסייה הפלסטינית.

2. עוד במהלך ההשתלטות השמיעו כמה מבכירי החמא"ס הצהרות תמיכה בשלטון האסלאם ובניצחוננו על הכופרים¹. הצהרות אלו עוררו חששות כבדים לא רק בקרב אבו מאזן ופת"ח, אלא גם בקרב מצרים הגובלת ברצועת עזה והחוששת מפני "גלישת" האסלאם הרדיקלי ה הפלסטיני לשטחה².

3. לפי שעה מקפידים בכירי חמא"ס להבהיר כי אין בכוונתם להקים ברצועה ישות אסלאמית. הם אף העבירו למצרים מסרים מרגיעים כי אין בדעת החמא"ס להביא לאסלאמיזציה של הרצועה³. אולם, בפועל, התהליך המסתמן בתקופה הקצרה שחלפה מאז השתלטות החמא"ס על הרצועה הינו של הפיכת האסלאם הרדיקלי לאורח חיים מחייב ולגורם שהשפעתו על חיי היום-יום של כלל התושבים הולכת וגוברת. זאת, הן כפועל יוצא מצעדי האכיפה של ממשלת החמא"ס והן מנטייה של תושבים (גברים ונשים) "להתיישר" עם החמא"ס ועם תפיסת העולם האסלאמית-רדיקלית שלה. מעבר לכך שולטת החמא"ס גם על המערכות החברתיות-חינוכיות-דתיות, שלפעילותן נודעת משמעות מרחיקת לכת על צביונה של רצועת עזה (חינוך, מסגדים, תשתית ה"דעוה", כלי תקשורת)⁴.

¹ כך למשל בכיר בחמא"ס נזאר ריאן הצהיר כי "בתוך שעות יסתיים עידן החילוניות בעזה ולא יישאר ממנה דבר... היום תסתיים הכפירה. היום המערכה היא בין האסלאם לכופרים והיא תסתיים בניצחון הדת..." (אלאיאם, 15 ביוני 2007).

² אבו מאזן וכלי תקשורת פלסטיניים ומצריים רשמיים הרבו להשתמש בכינוי 'אמירות אסלאמית' בבואם לתאר את הישות החדשה שקמה ברצועת עזה. ראו לקט: "משמעות המונח 'אמירות אסלאמית'", בו נעשה שימוש ע"י אבו מאזן וכלי-תקשורת פלסטיניים ומצריים רשמיים על מנת לתאר את הישות הפוליטית שנוצרה ברצועת עזה בעקבות השתלטות החמא"ס עליה" (3 ביולי 2007).

³ מוסא אבו מרזוק, סגן ראש הלשכה המדינית של החמא"ס התבטא בראיון לעיתון מצרי כי ראש ממשלת החמא"ס אסמאעיל הניה אמר לראש המודיעין המצרי, עמר סלימאן, שהחמא"ס אינו מתכוון להפריד את הרצועה מהגדה ולהפוך אותה לאמירות אסלאמית (אלמצרי אליום, 25 ביוני).

⁴ לקט מידע המנתח את השתלטותה של החמא"ס על הזירה התקשורתית ברצועת עזה ייצא בקרוב ע"י מרכז המידע.

4. תהליך זה של אסלאמיזציה גוברת בקרב הציבור הפלסטיני ברצועת עזה, שרק בחלקו מקפיד על קיום אורח חיים אסלאמי בחיי היום-יום, **מחדדת את השוני ההולך ומחריף** שבין רצועת עזה שבשליטת החמא"ס לעומת יהודה ושומרון הנשלטת ע"י של אבו מאזן ופתח **בעל האופי הלאומי-חילוני**.

ביטויים לאסלאמיזציה בחיי היום יום בעזה

5. מאז השתלטות החמא"ס מדווחים כלי התקשורת על ביטויים של אסלאמיזציה בחיי היום יום ברצועת עזה. בשל שליטתה של החמא"ס על הסיקור התקשורתי מרצועת עזה המדובר, להערכתנו, **בדיווחים חלקיים בלבד**.

6. ברצועת עזה בולטת מאז השתלטות החמא"ס תופעה של התקרבות לאסלאם המבטאת **בגידול זקנים**. אזרחים שהתראיינו ציינו, כי הם מגדלים זקנים מטעמי דת ולא מטעמי יופי. כמה מהם אמרו שהם עושים זאת מתוך פחד מאנשי החמא"ס העוצרים לחקירה כל אדם בעל **חזות חילונית** (כתבתו של סלימאן אלשאפי, ערוץ 2, 20 ביולי 2007).

7. בעל חנות בגדים מסר לכתב האתר אלערביה.נט כי בימים הראשונים שלאחר השתלטות חמא"ס על הרצועה הוא הבחין **בכך שנשים רבות שהחלו, מתוך פחד ברור, להתעניין היכן ניתן לקנות רעלה**. סטודנטית באוניברסיטת אלאזהר ברצועה אמרה לכתב, כי איש לא עצר אותה ברחוב בעזה ושאל אותה מדוע היא לובשת בגדים מערביים ואף אחד לא הורה לה לעטות כיסוי ראש. אולם, היא הוסיפה, כי למרות זאת היא חוששת שחמא"ס תתחיל בעתיד במאבק להחלת ציווי ההלכה האסלאמיים מתוקף היותה תנועה דתית אסלאמית (אלערביה.נט, 28 ביוני 2007).

8. מפקד הכוח המבצע הודיע, כי הוקמה מחלקה להנחיה והדרכה דתית בבתי הכלא ברצועה, בראשה עומד מומחה להלכה אסלאמית ("שריעה"). בדיווח אחר נמסר כי הנהלת כלא אלסראיא בעזה הודיעה על **הפחתת שנת מאסר לכל אסיר שילמד בעל פה חמישה פרקים מהקוראן**. בכיר בהנהלת הכלא

מסר, שההנהלה הקימה ועדה שתפקח על הנושא. לדבריו קיימת היענות גדולה של האסירים ללימוד הקוראן (אתר האינטרנט פיראס, 6 באוגוסט 2007).

9. בעיתון פלסטין הופיעה כתבה הסוקרת את החיים בכלא עזה המנוהל ע"י הכוח המבצע של החמא"ס. מנהל הכלא ציין בפני הכתב כי הנהלת הכלא מספקת עותק מהקוראן לכל אסיר ודואגת ל"שיעורים תקופתיים של דרשות, הדרכות רוחניות, נוהלי קריאה נכונה בקוראן, לימוד חוקי הדת ועוד דברים רבים...". מנהל הכלא הדגיש גם כי ההנהלה הבטיחה להוריד שנה שלמה ממאסרו של מי שישנן חמישה חלקים מהקוראן... "אחד האסירים ציין כי את רוב התפילות הם מתפללים עם שיחים, "אשר נותנים לנו סדנאות ושיעורים נוספים..." (פלסטין, 29 באוגוסט 2007).

10. עלי ואקד, כתב ynet, ציטט דבריו של צעיר פלסטיני בשם "אחמד": "... מי היה מאמין שפעם כמה חבריה היו יכולים לארגן חפלה עם רקדניות ולעשות מסיבה באולם, או אפילו ברחוב. בחיי, רקדנים ברחוב בעזה. זה נעלם עם האנתפאדה ועכשיו זה נראה הזוי ובלתי נתפס... פעם היינו הולכים לכיכר החייל האלמוני כדי לראות כמה בחורות שהעזו להתהלך במכנסיים צמודות וללא כיסוי ראש, אבל גם זה פסק..." (אתר ynet, 15 באוגוסט 2007).

שימוש בהלכה האסלאמית כמקור סמכות של הרשות המבצעת

11. הכוח המבצע של החמא"ס אוכף את הקודים החברתיים האסלאמיים על האוכלוסייה המקומית ברצועת עזה. פעילות זאת אינה מתבצעת על בסיס משפטי חילוני (באשר למערכת השיפוט שהייתה קיימת ברצועה, זו שותקה לחלוטין) אלא על בסיס הלכתי-אסלאמי (ה"שריעה"). דובר הכוח המבצע אסלאם שהואן, הודיע (22 ביולי) על הקמת ועדה משפטית הלכתית, כתחליף לתביעה הכללית, על רקע היעדרות נציגי הפרקליטות מעבודתם. בראש הוועדה עומד חבר המועצה המחוקקת מטעם חמא"ס, מרואן אבו ראס,

המשמש גם כיו"ר "אגודת חכמי הדת של פלסטין" (גוף המזוהה עם חמא"ס ומספק לה גיבוי הלכתי).

12. סוגיות ממשלתיות שונות מועלות ע"י החמא"ס בפני אנשי דת על מנת לקבל בעניינם חוות דעת הלכתית (דפוס פעולה שהיה מוכר גם לפני השתלטות החמא"ס על הרצועה). כך למשל:

א. "אגודת חכמי הדת של פלסטין" פרסמה פסק הלכה הקובע ששביתת עובדי מערכת הבריאות המתקיימת ברצועת עזה אינה חוקית מבחינה הלכתית (פאל-מדיה ו-Palestine-info, 26 באוגוסט).

ב. יו"ר "אגודת חכמי הדת של פלסטין" מרואן אבו ראס קרא לממשלת אסמאעיל הניה להתנגד לדיאלוג עם "אלה שהוכחה שחיתותם הכספית והמנהלתית".

ג. יו"ר "אגודת חכמי הדת של פלסטין" מרואן אבו אלראס התיר ביצוע חיפושים בבתים וקיום האזנות סתר עם כמה סייגים (ראיון שקיים לעיתון פלסטין, 17 באוגוסט).

ד. אנשי דת פלסטינים הביעו חוות דעת חיובית באשר להקמת "משטרת הנשים" (ראו להלן).

אכיפת קודים אסלאמיים חברתיים על האוכלוסייה

13. להלן דוגמאות לאכיפת קודים אסלאמיים ע"י הכוח המבצע:

א. **הכוח המבצע פועל גם במאפיינים של "משטרת מוסר"**⁵. כך למשל זוג שצעד ברחובות עזה נשאל ע"י אנשי הכוח על הקשר ביניהם. לאחר שענו שהם מאורסים נלקחה הצעירה לבית הוריה על מנת לוודא את העניין: אתר חדשות פלסטיני (המזוהה עם חמא"ס) דיווח כי חוליה של הכוח המבצע תפסה במרפאה במרכז הרצועה בכיר בפת"ח במצב

⁵ משטרה שתפקידה לאכוף את ציווי ההלכה המוסלמית בחיי היום יום. משטרה מעין זאת קיימת, למשל, בסעודיה ובאיראן, והייתה קיימת באפגניסטאן תחת שלטון הטליבאן.

אינטימי עם אחת ממזכירותיו (האתר פלסטין אלאאין, 24 באוגוסט 2007).

ב. הכוח המבצע פועל בחופי הים של הרצועה ומונע מצעירים להתקהל במקומות בהם מרוכזות נשים. העיתון פלסטין של החמא"ס פרסם כתבה התוקפת את העירוב בין גברים לנשים בחופי הרצועה, העלול לגרום לעבירות הלכתיות (פלסטין, 13 באוגוסט).

ג. הכוח המבצע של חמא"ס משבש חתונות בהם מושמעים לטענתו שירים "המעוררים יצרים". לפחות שני זמרים פופולאריים נעצרו ע"י הכוח המבצע, לאחר שהופיעו באירועים של אישים המזוהים עם פתח, והואשמו כי שרו שירים לא מוסריים.

הכוח המבצע מפזר בכוח חתונה המתקיימת בבית חאנון
(טלוויזיה פלסטינית, 10 באוגוסט)

ד. הכוח המבצע ערך ב-1 באוגוסט מבצע לתפיסת בקבוקי יין ואלכוהול (משקאות חריפים אסורים לשתייה על פי האסלאם).

הקמת משטרת נשים

14. חמא"ס הכריזה על הקמת משטרת נשים ברצועה, אשר תבצע את משימותיה תוך שמירה על כבוד האישה ותנוהל על פי חוקי האסלאם. דובר משרד הפנים, איהאב אלע'צין, הודיע כי מאות נשים הגישו מועמדתן ומתוכן

נבחרו **100 נשים** (אלביאן, מאע"מ, 10 באוגוסט). מזכ"ל ממשלת הניה מחמד עוצ' הודיע כי משטרת הנשים תחל לפעול בימים הקרובים (אתר קדסנט, 26 באוגוסט).

15. כתב היומון פלסטין, היוצא לאור ע"י החמא"ס, נפגש עם אנשי דת ועם מומחים להלכה האסלאמית וקיבל מהם חוות דעת חיוביות בכל הנוגע להקמת "משטרת הנשים" (פלסטין, 10 באוגוסט):

א. **השיח' עבד אלכרים אלכחות**, חבר מועצת פסיקת ההלכה העליונה בפלסטין, הסכים כי קיים צורך בהימצאות משטרת נשי" שתבצע את משימותיה. לדבריו, משטרת נשים קיימת במרבית מדינות העולם וביניהם המדינות האסלאמיות⁶. לדבריו, עדיף שהשוטרות תהיינה רווקות ומבוגרות.

ב. **ד"ר מאהר אלסוסי**, מרצה להלכה משווה בפקולטה להלכה ולמשפט באוניברסיטה האסלאמית בעזה, אמר שההלכה האסלאמית מתירה לנשים לעבוד במשטרה. לדבריו הדת האסלאמית מקדישה מקום מיוחד לפגיעה בנשים ולהתייחסות לנשים, ולפיכך המדינה חייבת להרשות קיומה של משטרת הנשים.

ג. **ד"ר חסן אלג'וג'ו**, יו"ר בית המשפט ההלכתי לערעורים, ציין כי "חשוב שתהייה משטרת נשים שתעסוק בהיבט של הנשים, אבל כמובן שבמסגרת המחויבות לרעה, ולכלל ערכי המוסר וההתנהגות האסלאמית...".

רבדים עמוקים יותר של אסלאמיזציה

16. מעבר לאכיפת הקודים החברתיים האסלאמיים בחיי היום יום, שולטת החמא"ס על מערכות חברתיות-חינוכיות-דתיות הפועלות להטמעת האסלאם

⁶ באיראן, למשל, קיימת משטרת נשים הכופה על הנשים באמצעות הפחדה והפעלת אלימות להופיע בפומבי בלבוש אסלאמי הכולל רעלה.

הרדיקלי, על פי תפיסת העולם של החמא"ס, בקרב התושבים ברצועת עזה. מערכות אלו, שלפעילותן נודעת השפעה **ארוכת-טווח**, כוללות:

ד. **מערכת החינוך הפורמאלית** (גני ילדים, בתי ספר ואוניברסיטאות **והבלתי פורמאלית** (קייטנות, חוגים). מערכת החינוך ברצועה, הנמצאת בהשפעת החמא"ס, עוברת גם היא, להערכתנו, תהליך של אסלאמיזציה.

ה. **המסגדים ברצועת עזה**, בהם מושמעו הטפות ודרשות ע"י אנשי דת ופעילים פוליטיים המזוהים עם החמא"ס. המסגדים משמשים גם מוקד לפעילות חברתית של הכוח המבצע, זרוע האכיפה העיקרית של החמא"ס. כך למשל פגישות שקיים הכוח המבצע של החמא"ס עם האוכלוסייה המקומית התקיימו **במסגדים**, למרות שבפגישות הללו לא נדונו סוגיות דתיות.⁷

ו. **התשתית האזרחית של החמא"ס** ("דעוה"), אגודות צדקה אסלאמיות, העוסקות בין השאר בפעילות חברתית-חינוכית-דתית בקרב האוכלוסייה. האגודות הללו נמצאות בשליטת החמא"ס וגורמים אסלאמיים-רדיקלים נוספים.

ז. **התקשורת הכתובה והאלקטרונית**, הנשלטת ע"י החמא"ס מאז ההשתלטות על הרצועה. הדבר מתבטא **בתכנים אסלאמיים מובהקים המתפרסמים ומשודרים** בטלוויזיה, ברדיו ובעיתונות שבשליטת החמא"ס.

17. ביהודה ושומרון ממשלתו של סלאם פיאצ', בסיוע פתח ומנגנוני הביטחון, מנסה לשלוט על מערכות החינוך, התקשורת, ה"דעוה" ואף על המסגדים. ברצועת עזה, לעומת זאת, החמא"ס **מהדקת** את אחיזתה על המערכות הללו ובכך היא מעמיקה עוד יותר את השוני ההולך ומחריף בין רצועת עזה ליהודה ושומרון.

⁷ הפגישות הללו התקיימו בין ה-25 ל-30 באוגוסט 2007 והשתתפו בהם קצינים בכוח המבצע ופעילי החמא"ס. הפגישות התקיימו במסגדים הבאים: מסגד אלשיח' זאיד; מסגד אלעמרי הגדול במזרח עזה; מסגד אלסוסה בצפון עזה; מסגד אלקאסם במרכז הרצועה; מסגד אלרחמה בח'אן יונס ומסגד אלאבראר במחוז רפיח (רדיו אלאקצא, 25 באוגוסט).